

Kommunstyrelsen

§ 107 Svar på Remiss - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

KS-2026-00442KN2026/01343

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen antar ekonomiavdelningens förslag till yttrande.

Beskrivning av ärendet

Bodens Kommun har valts ut till remissinstans för SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Remissvaren skickas till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Utredningen beskriver de särskilda förutsättningar som kommuner som tar emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner står inför. Stora etableringar kan innebära betydande möjligheter till tillväxt, fler arbetstillfällen och stärkt skattebas, men ställer samtidigt stora krav på kommunernas kapacitet och ekonomi. Utredningen konstaterar bland annat att kommunerna kan behöva bygga ut bostäder, infrastruktur och kommunal service i en situation där den framtida befolkningsutvecklingen är osäker.

Utredningen pekar särskilt på att de etablerings- och omställningskommuner som berörs av stora industriinvesteringar i norra Sverige inte fångas väl av de traditionella befolkningsprognoserna. Boverkets beräkningar visar exempelvis ett relativt begränsat bostadsbehov i Norrbotten och Västerbotten eftersom planerade industrietableringar inte ingår i beräkningarna. Samtidigt pekar andra analyser på ett betydligt större behov av bostäder i regionen.

Utredningen föreslår därför bland annat statligt stöd och rådgivning till kommunerna, en incitamentspeng för kommunala åtgärder samt en hyresförlustgaranti för att stimulera bostadsbyggande. Förslagen i utredningen är:

Statlig rådgivningsfunktion

- En permanent statlig funktion inrättas för att ge kommuner stöd och rådgivning vid stora företagsetableringar och expansioner.
- Funktionen föreslås ligga hos Business Sweden.

Incitamentspeng till kommuner

- Ett riktat statsbidrag ska bidra till att finansiera kommunens åtgärder i samband med stora företagsetableringar och expansioner.

Kommunstyrelsen

- Syftet är att minska kommunens ekonomiska risk och stärka incitamenten att säga ja till etableringar.

Statlig hyresförlustgaranti

- En garanti föreslås för att underlätta nyproduktion av hyresbostäder i etablerings- och omställningskommuner.
- Ska minska risken för byggaktörer när efterfrågan på nya bostäder är svår att bedöma.

Räntebidrag till privatpersoner

- Privatpersoner som bosätter sig i nyproducerade småhus i etablerings- och omställningskommuner föreslås kunna få räntebidrag.
- Syftet är att stimulera bostadsbyggande och inflyttning.

Tillväxtpott för transportinfrastruktur

- En särskild pott föreslås inom den nationella transportinfrastrukturplanen.
- Medel ska kunna användas till infrastruktur som behövs för att möjliggöra stora etableringar och expansioner.

Flyttningsbidrag

- Ersättning för bohagstransport föreslås återinföras för personer som flyttar av arbetsmarknadsskäl.
- Tanken är att underlätta inflyttning till kommuner med stort behov av arbetskraft.

Förstärkta insatser för kompetensförsörjning

- Utredningen föreslår bland annat extra statsbidrag till yrkesvux vid stora etableringar.
- Dessutom föreslås att regeringen utreder möjligheten att skriva ned studieskulder för akademiskt utbildade som bor och arbetar i etableringskommuner.

Sammanfattande ställningstagande

Bodens kommun välkomnar utredningens ambition att stärka kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Kommunen delar utredningens bedömning att stora etableringar kan innebära betydande möjligheter för såväl den enskilda kommunen som för Sverige som helhet, men att etableringarna samtidigt kan medföra omfattande ekonomiska, organisatoriska och

Kommunstyrelsen

samhällsbyggnadsmässiga utmaningar för den kommun där investeringen genomförs.

Bodens kommun har under de senaste åren erfarenhet av företagsetableringar som tillsammans med Försvarsmaktens utbyggnad medför utmaningar. Kommunen kan därför bekräfta flera av de utmaningar som beskrivs i utredningen, inte minst behovet av bostäder, infrastruktur, kompetensförsörjning och kommunal service. Mot denna bakgrund är det positivt att utredningen uppmärksammar etableringskommunernas situation och lämnar förslag som syftar till att stärka kommunernas förutsättningar.

Samtidigt bedömer Bodens kommun att flera av de föreslagna åtgärderna är för begränsade i förhållande till den ekonomiska risk och de investeringar som en stor företagsetablering kan innebära för en kommun. Det gäller särskilt den föreslagna incitamentspengen. Även om ett riktat statsbidrag är positivt riskerar den föreslagna omfattningen att bli liten i relation till de kostnader som kan uppstå för exempelvis infrastruktur, bostadsförsörjning, samhällsservice och kompetensförsörjning.

Yrkanden

Tobias Sundkvist (M) och Sead Maglic (SJVP) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag

Beslutsgång

Ordföranden finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag Kommunstyrelsens arbetsutskott 2026-09-21 § 91

Tjänsteskrivelse 2026-09-11

Förslag till remissyttrande

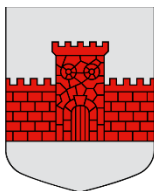
Beslutet skickas till

kn.remissvar@regeringskansliet.se

[<mailto:kn.remissvar@regeringskansliet.se>]

ivana.vujic@regeringskansliet.se [<mailto:ivana.vujic@regeringskansliet.se>]

Kommunstyrelsen/Kommunledningsförvaltningen

Kommunledningsförvaltningen

kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse Remiss av SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar ekonomiavdelningens förslag till yttrande.

Beskrivning av ärendet

Bodens Kommun har valts ut till remissinstans för SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Remissvaren skickas till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Utredningen beskriver de särskilda förutsättningar som kommuner som tar emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner står inför. Stora etableringar kan innebära betydande möjligheter till tillväxt, fler arbetstillfällen och stärkt skattebas, men ställer samtidigt stora krav på kommunernas kapacitet och ekonomi. Utredningen konstaterar bland annat att kommunerna kan behöva bygga ut bostäder, infrastruktur och kommunal service i en situation där den framtida befolkningsutvecklingen är osäker.

Utredningen pekar särskilt på att de etablerings- och omställningskommuner som berörs av stora industriinvesteringar i norra Sverige inte fångas väl av de traditionella befolkningsprognoserna. Boverkets beräkningar visar exempelvis ett relativt begränsat bostadsbehov i Norrbotten och Västerbotten eftersom planerade industrietableringar inte ingår i beräkningarna. Samtidigt pekar andra analyser på ett betydligt större behov av bostäder i regionen.

Utredningen föreslår därför bland annat statligt stöd och rådgivning till kommunerna, en incitamentspeng för kommunala åtgärder samt en hyresförlustgaranti för att stimulera bostadsbyggande. Förslagen i utredningen är:

Statlig rådgivningsfunktion

- En permanent statlig funktion inrättas för att ge kommuner stöd och rådgivning vid stora företagsetableringar och expansioner.
- Funktionen föreslås ligga hos Business Sweden.

Incitamentspeng till kommuner

- Ett riktat statsbidrag ska bidra till att finansiera kommunens åtgärder i samband med stora företagsetableringar och expansioner.
- Syftet är att minska kommunens ekonomiska risk och stärka incitamenten att säga ja till etableringar.

Statlig hyresförlustgaranti

- En garanti föreslås för att underlätta nyproduktion av hyresbostäder i etablerings- och omställningskommuner.
- Ska minska risken för byggaktörer när efterfrågan på nya bostäder är svår att bedöma.

Räntebidrag till privatpersoner

- Privatpersoner som bosätter sig i nyproducerade småhus i etablerings- och omställningskommuner föreslås kunna få räntebidrag.
- Syftet är att stimulera bostadsbyggande och inflyttning.

Tillväxtpott för transportinfrastruktur

- En särskild pott föreslås inom den nationella transportinfrastrukturplanen.
- Medel ska kunna användas till infrastruktur som behövs för att möjliggöra stora etableringar och expansioner.

Flyttningsbidrag

- Ersättning för bohagstransport föreslås återinföras för personer som flyttar av arbetsmarknadsskäl.
- Tanken är att underlätta inflyttning till kommuner med stort behov av arbetskraft.

Förstärkta insatser för kompetensförsörjning

- Utredningen föreslår bland annat extra statsbidrag till yrkesvux vid stora etableringar.
- Dessutom föreslås att regeringen utreder möjligheten att skriva ned studieskulder för akademiskt utbildade som bor och arbetar i etableringskommuner.

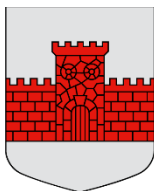
Beslutsunderlag

Förslag till remissyttrande

Beslutet ska skickas till

kn.remissvar@regeringskansliet.se
ivana.vujic@regeringskansliet.se

Joacim Lennartsson
Ekonomistrateg

Kommunledningsförvaltningen
Joacim Lennartsson, 0921-62317
joacim.lennartsson@boden.se

Klimat- och näringslivsdepartementet
KN2026/01343

Bodens Kommuns yttrande SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Sammanfattande ställningstagande

Bodens kommun välkomnar utredningens ambition att stärka kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Kommunen delar utredningens bedömning att stora etableringar kan innebära betydande möjligheter för såväl den enskilda kommunen som för Sverige som helhet, men att etableringarna samtidigt kan medföra omfattande ekonomiska, organisatoriska och samhällsbyggnadsmässiga utmaningar för den kommun där investeringen genomförs.

Bodens kommun har under de senaste åren erfarenhet av företagsetableringar som tillsammans med Försvarsmaktens utbyggnad medför utmaningar. Kommunen kan därför bekräfta flera av de utmaningar som beskrivs i utredningen, inte minst behovet av bostäder, infrastruktur, kompetensförsörjning och kommunal service. Mot denna bakgrund är det positivt att utredningen uppmärksammar etableringskommunernas situation och lämnar förslag som syftar till att stärka kommunernas förutsättningar.

Samtidigt bedömer Bodens kommun att flera av de föreslagna åtgärderna är för begränsade i förhållande till den ekonomiska risk och de investeringar som en stor företagsetablering kan innebära för en kommun. Det gäller särskilt den föreslagna incitamentspengen. Även om ett riktat statsbidrag är positivt riskerar den föreslagna omfattningen att bli liten i relation till de kostnader som kan uppstå för exempelvis infrastruktur, bostadsförsörjning, samhällsservice och kompetensförsörjning.

Investeringsfrämjande

Bodens kommun delar utredningens bedömning att kommunernas förutsättningar att bedriva investeringsfrämjande åtgärder behöver stärkas. Kommunen anser dock att utredningens förslag i denna del är otillräckliga.

Utredningen konstaterar att många kommuner har begränsade resurser för investeringsfrämjande och att kommunerna verkar i en konkurrenssituation där etableringar i många fall står mellan olika kommuner, regioner och även

länder. Det huvudsakliga konkreta förslaget att inrätta en statlig rådgivningsfunktion.

För många kommuner kan det vara en bra att det finns en rådgivningsfunktion som kan ge stöd och vägledning inför en stor etablering. Bodens kommun anser däremot att kommunernas största utmaning är det ekonomiska.

Kommunerna kan behöva göra betydande investeringar och vidta åtgärder långt innan en etablering genererar ökade skatteintäkter eller andra ekonomiska nyttor. Det avser bland annat investeringar i bostäder, vatten- och avloppssystem, vägar, planläggning, utbildning och annan samhällsservice. Det innebär att kommunen själv får bära en betydande del av risken i investeringsfrämjandet. Mot denna bakgrund anser Bodens kommun att staten i högre grad bör bidra med konkreta ekonomiska verktyg och finansiering för investeringsfrämjande åtgärder som komplement till rådgivning.

Bodens kommun vill samtidigt understryka vikten av det kommunala självstyret. Statens roll bör inte vara att tala om för kommunerna vilka investeringar eller åtgärder som ska prioriteras. Kommunerna behöver i stället ges bättre ekonomiska förutsättningar att själva bedöma vilka etableringar och investeringar som är strategiskt viktiga utifrån lokala och regionala förutsättningar. Staten bör överväga modeller där kommuner som arbetar aktivt med etableringar av nationellt eller regionalt betydelsefulla företag kan få medfinansiering av det investeringsfrämjande arbete och de förberedande investeringar som krävs för att kunna konkurrera om etableringarna.

Bodens kommun vill därför understryka att kommunerna inte enbart behöver råd om hur de ska säga ja till en etablering – de behöver ekonomiska förutsättningar att kunna göra det.

Statligt stöd behöver bättre motsvara kommunens faktiska åtagande

Bodens kommun delar utredningens bedömning att kommunerna behöver bättre ekonomiska förutsättningar att hantera de investeringar och åtgärder som krävs för att möjliggöra stora etableringar. Kommunen ser därför positivt på förslaget om en incitamentspeng för kommunala åtgärder.

Samtidigt är det angeläget att stödet dimensioneras utifrån etableringens faktiska omfattning och de kostnader och risker som den medför för kommunen. En etablering som innebär flera tusen nya arbetstillfällen och en kraftig befolkningsökning kan medföra investeringsbehov och insatser som vida överstiger den föreslagna nivån på incitamentsstödet.

Bodens kommun anser därför att regeringen bör överväga om incitamentspengen kan ges en större omfattning och utformas mer flexibelt, så att stödet kan anpassas efter etableringens storlek, kommunens förutsättningar och de faktiska kostnader som uppstår. Bodens kommun tillsammans med Luleå kommun skrev 2021 en skrivelse till regeringen om att den initiala samhällsomställningen till följd av den gröna industrialiseringen krävde insatser om cirka 151 mnkr. Mot denna bakgrund framstår utredningens föreslagna incitamentspeng som kraftigt underdimensionerad i förhållande till de faktiska kostnader och risker som

etableringskommunerna förväntas bära. Dessa medel omfattade inte stora infrastrukturella behoven inom bland annat järnväg, hamn, väg och övergripande samhällsinfrastruktur.

Det är också viktigt att stödet inte enbart riktas mot kommuner som ännu inte har påbörjat sina etableringar. Kommuner som redan befinner sig långt fram i en etableringsprocess har ofta redan tagit betydande ekonomiska risker och genomfört omfattande investeringar. Dessa kommuner bör också kunna omfattas av framtida stödformer, möjligheterna till retroaktiva bidrag bör beaktas. För att skapa goda planeringsförutsättningar för kommunerna så är det viktigt att fleråriga beslut ges till de beviljade kommunerna.

Regeringen bör även överväga stöd till kommuner där etableringen avbryts eller drastiskt förändras i omfattning och kommunen står kvar med stora kostnader och låneskulder efter att ha satsat för att etableringen ska kunna genomföras. Det är något som skulle uppväga den stora risk som kommuner tar och som skulle underlätta för kommuner att säga ja till en etablering.

Rådgivningsfunktionen

Bodens kommun ser positivt på förslaget om en permanent statlig rådgivningsfunktion. En sådan funktion kan vara värdefull för kommuner som står inför en större etablering och som behöver stöd i att förstå vilka statliga, regionala och kommunala insatser som kan behöva samordnas.

Samtidigt bedömer kommunen att nyttan av rådgivningsfunktionen kan vara mer begränsad för kommuner som, likt Boden, redan befinner sig långt fram i en etableringsprocess och har byggt upp egen erfarenhet och kompetens kring stora företagsetableringar.

Bodens kommun vill därför understryka att rådgivning inte kan ersätta behovet av konkreta ekonomiska och praktiska insatser. För kommuner som redan genomför omfattande samhällsomvandlingar är behovet i första hand inte ytterligare rådgivning om vilka åtgärder som bör prioriteras, utan faktiska resurser för att kunna genomföra de åtgärder som etableringen kräver.

Kommunen anser därför att rådgivningsfunktionen bör ses som ett komplement till, och inte istället för, ekonomiska stöd och andra konkreta statliga insatser. Därför kan inte denna åtgärd som enskild införas som utredningen beskriver *”Förslagen är inte beroende av varandra, utan de skulle kunna genomföras samlat eller var för sig.”*

Bostäder och infrastruktur

Bodens kommun delar utredningens bedömning att bostadsförsörjning och infrastruktur är centrala förutsättningar för att stora etableringar ska kunna genomföras. En stor etablering kan på kort tid skapa en efterfrågan på bostäder och kommunal infrastruktur som den ordinarie kommunala ekonomin inte är dimensionerad för.

De föreslagna åtgärderna kring bland annat bostadsbyggande och transportinfrastruktur är därför positiva. Samtidigt bör staten i högre grad beakta att kommunens kostnader ofta uppstår innan de långsiktiga samhällsekonomiska vinsterna av etableringen realiseras. Därför anser Bodens kommun att transportbidraget även bör avse kommunala vägar. För Bodens del innebär Stegras etablering att vägar, broar samt gång och

cykelvägar för cirka 500 mkr har byggts för att möjliggöra antagandet och genomförandet av detaljplanen, som möjliggjorde starten av byggnationen av Stegras stålverk. Det har även uppstått ett kraftigt slitage på de kommunala vägarna i samband med tunga transporter till byggplatsen. Detta kommer innebära omfattande reinvesteringar där vägkroppar kommer behöva bytas.

Bodens kommun vill därför framhålla behovet av modeller där staten tar ett större ansvar för de initiala investeringar och risker som krävs för att möjliggöra etableringar av nationellt intresse. Det är också viktigt att detta finansieras av nya tillskott och inte redan beslutade pengar.

Kompetensförsörjning

Bodens kommun ser positivt på utredningens förslag inom kompetensförsörjningsområdet. Tillgången till arbetskraft är en av de mest avgörande förutsättningarna för att stora etableringar ska kunna genomföras och utvecklas.

Åtgärder som stärker yrkesutbildning, underlättar inflyttning och förbättrar möjligheterna att rekrytera kompetens är därför välkomna. Kommunen vill samtidigt framhålla att kompetensförsörjningen är en långsiktig utmaning och att insatserna behöver kunna skalas upp snabbt när etableringens omfattning förändras. Bodens kommun anser att flyttbidraget kan vara något underdimensionerat för att få en effekt när det kommer till exempelvis till flytt från Skåne till Norrbotten.

Generella synpunkter

Sammanfattningsvis välkomnar Bodens kommun att utredningen uppmärksammar de särskilda förutsättningar och utmaningar som kommuner med stora företagsetableringar ställs inför. Det är positivt att etableringskommunernas erfarenheter och synpunkter nu i större utsträckning tas tillvara på nationell nivå.

Samtidigt anser Bodens kommun att utredningens åtgärder i flera delar är för begränsade i förhållande till kommunernas faktiska åtaganden och ekonomiska risker, inte minst vad gäller omfattningen av den föreslagna incitamentspengen. Kommunen ser även rådgivningsfunktionen som positiv, den kommer att vara värdefull för kommuner som befinner sig i ett tidigt skede av en etableringsprocess. För kommuner som redan genomför stora etableringar krävs i högre grad konkreta ekonomiska stöd och insatser.

Bodens kommun vill även framhålla vissa synpunkter på utredningens förslag om statlig rådgivning och användningen av FA-regioner som geografisk indelning. När det gäller rådgivningsfunktionen finns en risk att ytterligare statlig administration byggs upp utan att detta i tillräcklig utsträckning bidrar till att lösa de konkreta utmaningar som etableringskommuner står inför. I en situation där det samtidigt förs en diskussion om behovet av att begränsa den administrativa tillväxten inom staten är det angeläget att nya funktioner prövas utifrån vilken faktisk nytta de skapar. För kommuner som befinner sig i ett tidigt skede av en etableringsprocess kan rådgivning sannolikt vara värdefull, men för kommuner som redan kommit långt i sitt etableringsarbete är behovet snarare konkreta ekonomiska och infrastrukturella verktyg. Bodens kommun ifrågasätter FA-regioner som grund för vissa av utredningens förslag. FA-

regionernas gränser kan förändras över tid och speglar inte alltid de geografiska och funktionella samband som är relevanta för en enskild etablering. Det finns därför en risk att kommuner med likartade utmaningar behandlas olika beroende på vilken FA-region de tillhör. Geografiska indelningar bör därför användas med försiktighet och inte hindra att rikta insatser till kommuner utifrån de faktiska förutsättningarna för en etablering.

Bodens kommun anser därför att utredningens förslag bör ses som ett viktigt första steg, men att det finns behov av att gå vidare med mer omfattande och långsiktiga modeller för statens medverkan vid etableringar av nationellt och regionalt betydande omfattning. Det är angeläget att de kommuner som tar det största lokala ansvaret också ges förutsättningar att bära de kostnader och risker som uppstår under etableringens genomförande.

Joacim Lennartsson
Ekonomistrateg